Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIX | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., TOREK, 17. NOVEMBRA (NOV. 17), 1936. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 227

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VRHOVNI ŠTAB ŠPANSKIH FAŠISTOV JE V BERLINU

Španija je bojišče fašistov in antifašistov vse Evrope

NAPETOST MED NEMČIJO IN SOVJETI

Berlin, 16. nov. — Diktator Adolph Hitler je včeraj konferiral s svojim vojnim ministrom Wernerjem von Blombergom in z šefi svojega armadnega in mornaričnega generalnega štaba o položaju v Španiji ter odnošajih z Rusijo.

Hitler je bil informiran, da se fašistična ofenziva za Madrid predolgo vleče iz razloga, ker je Francija spet založila špansko delavsko armado z letali in sovjetska Rusija jo je založila s tanki, topovi in strelivom. Hitlerjevi opazovalci v Španiji in na Portugalskem se boje, da ga je general Franco hudo polomil, ker ni pravočasno udaril na Madrid; Franco je zapravil veliko časa in bojnega materiala, toda dosegel ni uspeha. Nadaljnja pomoč z letali, izurjenimi piloti in tanki je nujno potrebna španskim fašistom, če nočejo docela zapasti vojne.

Hitler je silno razkačen zaradi teh dogodkov na Španskem, toda drugega izhoda ni, kakor da takoj odpošlje novo zalogo letal, tankov in bomb prijatelju Francu, Hitlerjevi opazovalci so tudi sporočili, da prihaja iz Rusije v Španijo cela flota parnikov s tanki, strojnicami in strelivom, in če Franco ne dobi potrebnega materiala in ne prehiti Rusov, mu bo trda predla.

Nacijski glavarji se zgražajo nad "predrznostjo" Moskve, ko jim meša štreno v Španiji in nekaj je treba storiti. Napetost med Nemčijo in Sovjetsko unijo je vsak dan večja. Vesti iz Moskve in Leningrada se glase, da je bilo tamkaj aretiranih večje število Nemcev zadnje dni; kljub odločnim zahtevam nemškega poslaništva v Moskvi sovjetski zunanji urad še ni pojasnil, kaj to pomeni.

Nacijci so takoj odgovorili z represalijami v Berlinu in začeli so šikanirati osebe, ki obiskujejo urade tukajšnjega sovjetskega poslaništva in ruske trgovske organizacije.

Madrid, 16. nov. — Novi fašistični zračni napadi na Madrid, ki so se ponovili v soboto in včeraj in usmrtili čez sto civilistov na ulicah, so dokaz, da fašisti še niso izčrpali svoje zračne flote ali pa so medtem prejeli svežo zalogo letal iz Nemčije oziroma Italije. Kljub temu, da so vladni letalci v petek uničili fašistom dvanajst letal in včeraj razbili 20 drugih na sovražnih bazah v Avili in Toledu, je včeraj priplulo 30 sovražnih letal nad Madrid in zmetalo na tone bomb na hiše in ljudi. Slab vtis je napravilo dejstvo, da vladnih letal ni bilo v bližini in prišla so šele potem, ko so Nemci in Italijani že izvršili svoje razbojniško delo.

Madridski poveljnik Maija je odredil prebivalstvu, naj se podnevu ne zbira v množicah in skupinah na trgih in ulicah. Nadalje je odredil delavski milici, naj maščuje zračne napade s podvojenimi protinapadi, ki naj raztrgajo fašistične linije in odženejo fašiste daleč proč od mesta.

Osem socialistov izvoljenih v Wisconsinu

Milwaukee. — Pri zadnjih volitvah je bilo na listi progresivne stranke na novo izvoljenih osem socialistov, sedem v nižjo zbornico in eden v senat. Nominirani so bili po farmarsko-delavski federaciji, v kateri sodeluje tudi socialistična stranka. V prihodnji zbornici bo 11 socialistov.

Italijani napadli upornike v Afriki

Zatiranje odpora v Abesiniji

Addis Ababa, Abesinija, 16. nov. — Italijanske vojaške kolone so se pričele ponovno gibati, da dokončajo podjarmljenje dežele izgnanega cesarja Selassieja. Vojna v Abesiniji po šestih mesecih, odkar so Mussolinijeve čete okupirale Addis Ababo, še vedno traja. Poglavarji domačinskih rodov v mnogih provincah še niso kapitulirali pred fašistično oboroženo silo.

Sedaj, ko je deževna doba minila, se italijanske kolone pomikajo proti meji Sudana in Gorenja, kjer je še vedno domačinska vlada na krmilu in južno proti provincema Galla in Sidamo. Neregularne abesinske čete se hrabro borijo proti italijanskim vpadnikom, ki hočejo osvojiti nadaljnje abesinske teritorije. Ozemlje, katerega Italijani še niso okupirali, predstavlja četrtino Abesinije. To ozemlje ukljuđuje provinco Walego, ki leži zapadno od Addis Ababe in je bogata na rudninah. Fašistične avtoritete nazivajo upornike "bandite".

Armada upornikov šteje okrog 50,000 mož in je dobro oborožena s strojnicami, topovi in drugim orožjem. Ena grupa te armade je pod poveljstvom Degiaca Mariama nedavno napadla italijansko vojaško kolono v bližini Addis Ababe. Bitka je trajala sedem ur predno so se Abesinci umaknili. V spopadu je padlo 300 domačinov, italijanske izgube pa niso bile objavljene.

Vesti poročajo o vročih spopadih med Italijani in domačini v drugih krajih Abesinije. Italijanske vojaške avtoritete upajo, da bo vsa Abesinija podjarmljena pred pričetkom deževne dobe.

Hitler raztrgal nadaljnji mirovni pakt

Kampanja proti Sovjetski uniji

Pariz, 16. nov. — Francoski uradni krogi vidijo novo nacijsko kampanjo proti sovjetski Rusiji in državam v vzhodni Evropi sedaj, ko je Hitler pogazil določbe o vojni plovbi, uključene v versajski mirovni pogodbi.

Nemčija je zadnjo soboto naznanila obnovitev kontrole plovbe v svojih vodah. Pod to kontrolo bo prišel tudi strategični kielski prekop. Plovbo v tem prekopu je doslej upravljala posebna mednarodna komisija v smislu določb versajskega pakta.

Pariški uradni krogi pravijo, da naciji sedaj lahko odrežejo Češkoslovaško od morja in uničijo njeno zunanjo trgovino, če hočejo. Slednja se bo morala sedaj odločiti za preklic zvez z zunanjimi državami, zlasti z Rusijo, ali pa zavzeti prijateljsko stališče napram Nemčiji, če se bo zapletla v vojno s Sovjetsko unijo. V obratnem slučaju Nemčija lahko odreže Češkoslovaško od zunanjih tržišč. Protesti proti taki akciji ne bi nič zalegli, kajti Nemčija ni bila niti kaznovana, ko je raztrgala vojaške klavzule versajskega pakta, čeprav je Francija naslovila oster protest Ligi narodov, ko so Hitlerjeve čete vkorakale v Porenje.

Francoski premier Leon Blum je sedaj pozval vse države, ki so prizadete zaradi raztrganja nadaljnjih določb versajskega pakta po nacijski Nemčiji, naj pošljejo skupen protest Berlinu. Od odgovora, ki ga bo dobil na ta poziv, je odvisna akcija Francije, je rekel Blum.

ZVIŠANJE MEZD ODSEV USPEŠNE KAMPANJE UNIJ

Jeklarska unija pridobila nad 82,000 članov

ZVIŠANJE SPREJETO S PRIDRŽKOM

Pittsburgh. — (UNS) — Devetodstotno zvišanje plač v jeklarski industriji je direktni odsev kampanje za organiziranje delavcev po zatrdilu Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije in Odbora za industrijsko organizacijo.

Poleg tega zvišanja je štirimesečna kampanja v jeklarski industriji prinesla do danes tudi organiziranje 82,315 delavcev v jeklarski uniji. To so prve številke o številu novih članov jeklarske unije, katere je objavil načelnik kampanjskega odbora Philip Murray, podpredsednik rudarjev. Unija je pridobila 7000 novih članov v zadnjih desetih dneh. Murray tudi pravi, da se je od približno 2500 zastopnikov kompanijskih unij v tej industriji pridružilo 1534 teh zastopnikov jeklarski uniji.

"Že mesece so mogočni jeklarski baroni trdili, da je vsako zvišanje plač z dnevnega reda, da je nemogoče," je rekel Lewis. "Prav tako so tudi trdili, da se delavci ne zanimajo za pristno organizacijo. Toda uspeh kampanjskega odbora je šel ves čas stalno naprej kljub ilegalnim in terorističnim akcijam jeklarskih družb, da so bile končno prisiljene dati to zvišanje v prizadevanju, da zaustavijo širjenje unionizma. Jeklarski baroni so vsi iz sebe in ne vedo, kaj bi počeli. Igrajo slepe miši s svojimi kompanijskimi unijami z namenom, da preslepijo delavce in publiko, ki jim naj verjame, da izvajajo kolektivno pogajanje s svojimi delavci. Toda s svojo mentalno gimnastiko ne bodo preslepili nikogar razen sebe," se glasi Lewisova izjava.

In na splošno delavcev res niso preslepili s tem zvišanjem plač. Še celo kompanijskih unij ne morejo. Iz mnogih krajev je kampanjski odbor že prejel poročilo, da je kompanijska unija za kompanijsko unijo sprejela to zvišanje, toda zastopniki so odklonili podpisati to pogodbo. Z drugimi besedami pravijo jeklarski delavci: Mi sprejmemo zvišanje, toda odklanjamo določbe za avtomatično zvišanje ali znižanje plač na podlagi cen potrebščinam, ker to ne pomeni nič drugega kakor zamrznjenje plač in našega življenskega standarda.

Načrt, katerega so jeklarske družbe predložile kompanijskim unijam, določa zvišanje minimalnih plač za deset odstotkov in do deset odstotkov zvišanje drugih, višjih plač. Pogodba

(Dalje na 3. strani.)

Domače vesti

Avtomobilske nesreče

Chicago. — V soboto zvečer je avto do smrti povozil rojaka Johna Erčula na južni strani mesta. Star je bil 62 let in rojen v Velikih Laščah pod Ljubljano. Bil je član društva 39 SNPJ. — Istega dne je avto ubil nekega Mihaela Novosela, starega 53 let. Njegov naslov je bil 5124 So. Avers ave. — Velika nesreča se je 14. t. m. pripetila zunaj Chicaga na avtni cesti blizu Northbrooka, pri kateri sta bila težko ranjena brata Rudolf in John Kuhar iz Waukegana; prvi je star 27 in drugi 24 let.

Pet otrok zgorelo v hiši

Irwin, Pa. — Pet otrok (najstarejšemu je bilo 20 let) družine Mihaela Gubaniča je zgorelo v nedeljo ponoči, ko je ogenj uničil enonadstropno stanovanje te družine v premogarskem naselju Hahntownu. Oče in mati, ki sta spala v pritličju, sta se komaj rešila, dočim se otroci, ki so spali v zgornjih sobah, niso mogli rešiti.

Nov grob na zapadu

Rock Springs, Wyo. — Tu je umrla Mary Berlogar, stara 50 let in doma iz Zidanega mosta. V Ameriki je bila 18 let in tu zapušča moža, dva sinova in hčer. Bila je članica SNPJ.

Nagla smrt v Clevelandu

Cleveland. — Zadnje dni je naglo umrl Jos. Jarc, star 35 let in rojen v Leadvillu, Colo. Ko je prišel z dela in povečerjal, se je zgrudil na tla in ni se več dvignil. Zapušča ženo, očeta in mačeho, brata in sestro ter več polbratov in polsester.

Minnesotske novice

V Hibbingu je naglo umrl 56letni Fr. Mihelič, ki zapušča ženo in pet hčera. — V Chisholmu se je omožila Štefanija Zgonc z Ludvikom Postenom. — Frank Šterbenc ml. na Elyju je ustrelil lisico, ki je kradla kure pri sosedu Jos. Novaku. — Jack Pešel se je prijavil za županskega kandidata na Elyju. Volitve bodo 8. decembra. — Anton Rozman je bil kaznovan pred elyškim sodiščem z globo $25, ker je lovil srne izven sezone.—V Virginiji je umrl John Stopnik, star 84 let in pionir v Biwabiku; zapušča tri sinove in tri omožene hčere.

Weirton dobil unijskega "konstablerja"

Weirton, W. Va. — Jeklarski delavci v tem kompanijskem mestu so pri zadnjih volitvah prisolili kompanijskim teroristom veliko zaušnico, ko so izvolili za konstablerja ali vaškega policaja Steva Barrona, organizatorja jeklarske unije. Barron je bil v zadnjih mesecih že dvakrat napaden in pretepan po kompanijskih pobojnikih. Enkrat so ga napadli na ulici sredi mesta ob belem dnevu, drugič pa v bližini Weirtonove tovarne, kjer je razdajal "Steel Labor", glasilo kampanjskega odbora. Roosevelt je tukaj dobil 4747 glasov, Landon pa 1603, čeprav je kompanija na vse moči pritiskala na delavce, naj glasujejo za slednjega.

EKSEKUTIVA ADF BRANI ZAKON SOCIALNE ZAŠČITE

Izrekla se je za amendiranje ustave, da reši zakon

PORAST ŠTEVILA ČLANOV

Tampa, Fla., 16. nov.—Eksekutiva Ameriške delavske federacije priporoča v svojem poročilu, katerega bo predložila konvenciji ADF, ki se bo danes pričela v tem mestu, amendiranje federalne ustave, če bo to potrebno, da se reši zakon socialne zaščite. Dalje urgira preklic provizije, ki določa, da morajo tudi delavci od svoje mezde prispevati v sklad socialne zaščite in uveljavljenje Wagnerjevega stanovanjskega načrta. Poročilo odobrava zakon socialne zaščite in priporoča državam uveljavljenje slične zakonodaje, da bodo imeli delavci čim več koristi.

"Delavcem je treba odvzeti bremo negotovosti in splošnost mora prevzeti odgovornost za financiranje sistema socialne zaščite," je rečeno v poročilu ."Mi smo uverjeni, da ima federalna vlada pravico nalagati in pobirati prispevke v zvezi z izvajanjem zakona socialne zaščite."

Eksekutiva ADF je tudi sugestirala, naj kongres preskrbi potrebne fonde za plačevanje starostne pokojnine, "ker je ohranitev našega naroda socialna obveznost, katero ne moremo delegirati privatni dobrodelnosti ali posameznikom.

Dasi je William Green, predsednik federacije, nedavno izjavil, da bo šla njegova organizacija v boj, da kongres uveljavi Black-Conneryjev načrt trideseturnega delovnega tedna v industrijah in Mahoneyjev načrt o licenziranju industrij, poročilo ne omenja teh načrtov, poudarja pa, "da šesturnik in skrajšanje delovnega tedna bosta rešila problem brezposelnosti. Privatne industrije bodo morale prevzeti to odgovornost v interesu ekonomske ekspanzije."

Ob koncu avgusta tega leta je imela federacija 3,422,398 članov, najvišje število od l. 1921. Ako bodo "rebelne" unije, včlanjene v Odboru za industrijsko organizacijo, izključene, bo federacija izgubila okrog milijon članov. V letu, ki se je končalo 31. avgusta, je imela federacija $1,027,938 stroškov in v njeni blagajni je ostalo $569,405.

Poročilo na kratko omenja "revolto" Lewisovih unij in sugestira potrebno akcijo proti "rebelem".

Poročilo dalje priporoča souvrstitev aktivnosti okrajnih, državnih in federalnih relifnih agentur in razširjenje programa socialne zaščite, da bo ukjuševal tudi bolezensko zavarovanje.

Novo 'čiščenje' v nacijskih vrstah

Preiskava zanesljivosti državljanov

Berlin, 16. nov. — "Policijska zanesljivost" vseh nemških državljanov je sedaj predmet skrbne preiskave, katero so odredili voditelji nacijske stranke. Družinam so bile razposlane vprašalne pole, zahtevajoče informacije od vsakega člana o njegovi politični zgodovini. Vsi odgovori in podatki, ki jih bodo dobili, bodo shranjeni v uradih nacijske stranke.

Naciji hočejo na ta način dobiti sistematično kontrolo nad člani. Vsi, ki se ne ravnajo v smislu nacijskih regulacij, bodo izključeni. To "čiščenje" je povzročilo precej razburjenja, ker na podlagi odlokov delavskih sodišč izgubi zaslužek vsak, ki ga izključijo iz nacijske stranke.

Nacijska stranka je bila reorganizirana z namenom, da izvede to nalogo. Voditeljem nacijskih blokov je bila poverjena preispava zgodovine nemških družin, da se ugotovi, ali so včlanjene v nacijski stranki ali ne. Tem voditeljem je bila naložena odgovornost, da oni, katere nadzirajo, razumejo "nacijsko filozofijo in politične naloge sedanjega časa."

Štiriletni načrt, da se Nemčija reši odvisnosti od zunanjega uvoza surovega materiala, zahteva reorganiziranje nemške industrijske strukture. Po izjavi dr. Hjalmara Schachta, ekonomskega ministra, bo on le določeval smernice, katere bodo morale izvajati industrijske grupe in te bodo morale prevzeti tudi vso odgovornost.

Največja doba delavskih zakonov

Washington. — Delavska tajnica Frances Perkins je na zadnji konferenci za socialno zakonodajo, katere so se udeležili zastopniki pretežne večine držav in organiziranega delavstva, poročala, da je bilo v prošlih treh letih sprejetih več delavskih zakonov širom Amerike kakor katera tri druga leta v zgodovini dežele. K temu je treba dostaviti, da sodišča pridno mečejo te zakone skozi okno.

Jeklarska družba priznala unijo

Sharon, Pa. — Po desetdnevni stavki se je podala Mercer Tube Co., ki uposluje okrog 300 delavcev. Stavka je nastala vsled odslovitve štirih delavcev. Dva je družba vezla nazaj na delo, slučaj dveh bo šel pa pred vladni delavski odbor. Stavka je bila končana, ko je družba pristala na pogajanje z odborom jeklarske unije za sklenitev kolektivne pogodbe. To je prvi slučaj v tej dolini, da je bila priznana jeklarska unija.

Vladni odbor odredil uposlitev dveh delavcev

Washington. — Delavski odbor je odredil, da mora Crucible Steel Co. v Jersey Cityju, N. J., vrniti delo dvema delavcema, ki sta bila odslovljena vsled unijskih aktivnosti. Prizadeta sta Alva Kocher, ki je delal za družbo 30 let, in John Lutz. Kocherju je boss dal lekcijo, zakaj se ni z njim posvetoval, "predno se je vmešal v komunistično unijo."

Roosevelt odpotuje v Južno Ameriko

Washington, D. C., 16. nov. — Predsednik Roosevela namerava obiskati Buenos Aires, glavno mesto južnoameriške republike Argentinije, kjer bo odprl panameriško mirovno konferenco dne 6. decembra. Roosevelt menda odpotuje v sredo zjutraj iz Charlestona na križarki Indianapolis.

PROFITI NARAŠČAJO, PLAČE PA STOJE NA MESTU

Zaslužek je večji, toda na račun daljšega delovnika

NAD OSEM MILIJARD PROFITOV

Washington. — (FP) — Prosperiteta je za kuponostrižce lahko že tukaj, toda za ljudi, ki si morajo služiti kruh z rokami ali možgani, je položaj slabši ko lani, pravi bizniški pregled Ameriške delavske federacije.

Slednje se mogoče sliši nekoliko čudno, ker splošna gospodarska situacija se je nedvomno izboljšala od lanskega leta. In soditi po tem, se je položaj obrnil na bolje tudi za delavstvo. To je deloma resnica, deloma pa ne.

Federacijski pregled motri položaj s stališča plač, delovnika, cen življenskih potrebščin, produktivnosti in profitov. Na splošnon so se plače zvišale le za pol centa na uro; povprečno znašajo 58c na uro, pred enim letom pa so znašale 57.5c. Cene so se v tem času dvignile za 2.3%.

Delavčev zaslužek se je v tem času res dvignil, toda na račun daljšega delovnika. Lansko leto je bil povprečen delovnik v industrijah 38 ur na teden, letos pa znaša 40 ur. To je odgovorno, da se je povprečni zaslužek dvignil za 5.5% v primeri z lanskim. To stran vprašanja komentira bizniški pregled federacije takole:

"Vsako izboljšanje delavčevega dohodka je važno, toda ako prihaja to izboljšanje na račun njegovega počitka ali pa na račun brezdelja drugih delavcev, to gotovo ni konstruktivno. Tudi ne zastopa pravične distribucije bogastva, ki je bilo producirano s skupnim prizadevanjem delavstva in uprave."

Skupno zvišanje mezdnih izplačil znaša 11.8% v primeri z lanskim. Nekaj nad polovico tega izboljšanja prihaja vsled uposlitve dveh milijonov in pol več delavcev kakor je bilo uposlenih lani. Toda brezposelnih je še vedno okrog deset milijonov, kakor se glasi zadnje poročilo Ameriške delavske federacije in okrog devet milijonov po oceni trgovinskega departmenta.

Totalna kupna moč ameriškega delavstva se je v primeri z lansko nekoliko povečala radi večje uposlitve in daljšega delovnika. Lahko bi se bila še več, upoštevajoč zvišanje produktivnosti in velikih profitov. V čevljarski industriji na primer vsak delavec letos producira 10.5% več na uro kakor je lani, toda njegov zaslužek je faktično 2.6% nižji od lanskega. Slično zvišanje produkcije na delavca je opaziti tudi v jeklarski in železarski industriji. (Zvišanje plač jeklarskih delavcev je prišlo, ko je bilo to poročilo že izdelano.)

Vse drugačno sliko pa kaže "zaslužek" korporacij. V tem oziru je v deželi res prosperiteta kot že dolgo ne. V prvi polovici tega leta je 230 velekorporacij izplačalo 58% več dividend kakor v enaki dobi pred enim letom. V tretjem četrtletju je bil profit 102 korporacij 60% višji kot v isti dobi lani, zadnje četrtletje pa se pričakuje, da bo korporacijski "zaslužek" še večji.

Splob pričakujejo v industrijskih krogih, da bodo letošnje dividende znašale tri milijarde. Poleg rednih dividend, ki so v primeri z lanskimi za 23% višje, postaja plačevanje izrednih dividend nekaj običaj-

(Dalje na 5. strani.)

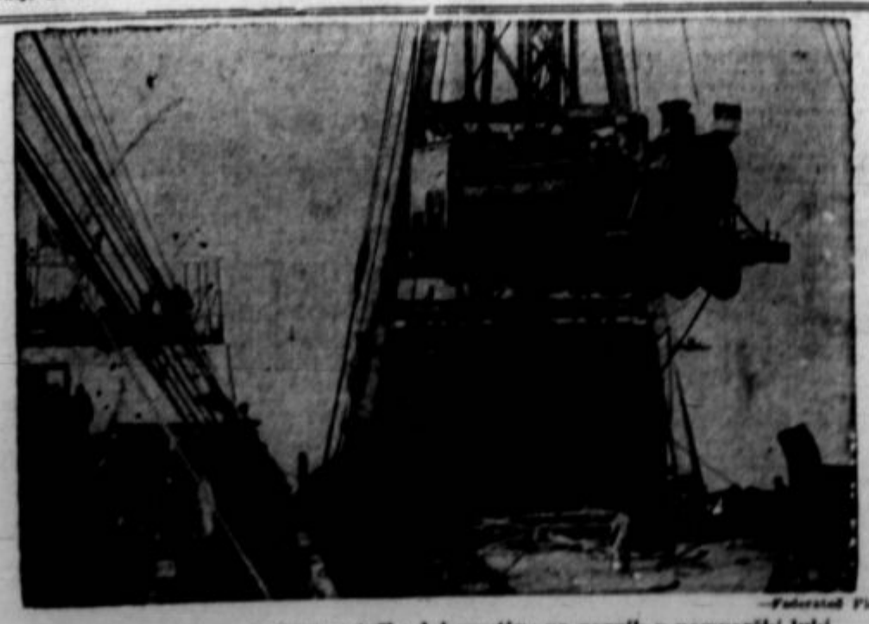

—Federated Pictures

Slika kaže nalaganje 80 ton težke lokomotive na parnik v newyorški luki.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drama, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Oct. 31, 1936), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Arhajski volilni sistem

Znano je, da Američani ne volijo predsednika direktno, temveč volijo le volilne može ali "elektorje", ki potem volijo predsednika in podpredsednika. Teh elektorjev je v vsaki državi toliko kolikor je tam skupaj senatorjev in kongresnikov. Na primer državica Vermont, ena najmanjših ima dva senatorja in enega kongresnika, torej tri elektoralne ali predsedniške glasove. Vseh elektorjev je 531. Zgodilo se je že, da je bil kandidat poražen, dasi je dobil popularno večino glasov, toda njegova večina je bila raztresena po onih državah, ki imajo manj elektorjev, dočim je njegov nasprotnik z manjšim številom glasov v splošnem prodrl v onih državah z večjim številom elektorjev in dobil je predsedništvo.

Burbonski republikanci so navadno histerični, kadar kdo zahteva reformo predsedniškega volilnega sistema, to se pravi izpremembo ustave v tem smislu. Svetost ustave ne sme biti dotaknjena! Toda baš ta "svetost" ustave oziroma arhajski volilni sistem predsednika je burbonce postavil pri zadnjih volitvah v tako smešen položaj, da se jim lahko ves svet krohoče.

Republikanski kandidat Landon je prejel čez 16 milijonov glasov in samo — osem elektoralnih glasov. To pomeni, da je imel večino le v dveh majhnih državah. Lahko bi bil ostal brez slehernega glasu v vseh ostalih državah in le okrog 300,000 glasov v teh dveh državah bi mu bilo dalo prav to, kar ima — osem elektoralni glasov. Vsi drugi glasovi, petnajst milijonov in pol, ne štejejo nič!

Šestnajst milijonov glasov je že krasna masa glasov, ali kaj pomaga, ko je pa ta masa raztresena po vseh državah! V državi z gostim prebivalstvom kandidat lahko dobi dva milijona glasov, ali če ne dobi večine, je izgubil tam vse elektorje in dva milijona ne štejejo nič! Ali ni to smešen sistem?

Recimo, da bi bil namesto Landona socialist Thomas prejel 16 milijonov glasov in ostal za nekaj tisoč glasov v manjšini po vseh državah. Kaj bi bil rezultat? Baš to, kar je zdaj, ko je Thomas prejel le nekaj čez 100,000 glasov po vseh Združenih državah. Nič ne bi bil na boljem! Razume se, da 16 milijonov glasov potegne mnogo kongresnikov in senatorjev, toda zdaj je beseda le o predsedniku.

Burbonci, ki zdaj že dva tedna pestujejo velik glavobol, bodo morda prvi, ki se zdaj potegnejo za reformo predsedniškega volilnega sistema. Resnično je že skrajni čas, da se elektoralni sistem odpravi in nadomesti z direktnimi volitvami, tako da bo odločevala popularna večina, ki je oddana povsod. Pri popularnem glasovanju šteje vsak glas enako, kar je demokratično, dočim danes šteje večina nekaj tisoč glasov, katera lahko uniči milijon glasov nasprotniku.

Ameriška ustava, ki je mestoma zelo dobra, je spet mestoma starina, ki spada samo še v muzej. Prikrojena je bila v razmerah, ki so že 150 let za nami. Pomislimo na eno samo absurdnost. Leta 1787, ko je bila ustava sprejeta, so morali kongresniki potovati iz vseh krajev republike v Washington v konjskih vozovih ali jezditi na konjih. Ta vožnja ali ježa je trajala mesece, kajti pota so bila slaba. Da bodo torej člani kongresa imeli po volitvah dovolj časa za potovanje v Washington, je prišla v ustavo določba, da se novi kongres snide šele 13 mesecev po volitvah. Enako je veljalo za novega predsednika, da se ustoliči štiri mesece po volitvah.

Medtem so prišle železnice, parniki, avtomobili in aeroplani, ki lahko privedejo novega predsednika v Washington v nekaj — urah, vzlic temu je omenjena določba stala v ustavi celih 144 let. Revidirali so jo šele pred štirimi leti in predsednik Roosevelt bo prvi ameriški predsednik, ki nastopi svoj drugi termin 15. januarja namesto 4. marca.

Ampak stara konjska mrha — elektoralni sistem — še vedno kima . . .

Kdaj je človek najboljše volje

Angleški psiholog dr. Rill je raziskal vprašanje, kdaj je človek najbolje razpoložen. Odgovor na to vprašanje je različen in zavisi od 'spalnih tipov.' Tisti ljudje, ki jim je spanec najboljši pred polnočjo, imajo maksimum svoje dobre volje proti pol 10. zjutraj. Ljudje, ki zaspijo trdno šele proti jutru, so pozno popoldne ali proti 10. zvečer najboljše volje.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

V Sheboyganu še sije solnce . . .

Sheboygan, Wis.—Po mnenju tukajšnjih klubovcev "unijske stranke" (Coughlinove) bi ne smelo solnce sijati na nas uboge katoličane in seveda tudi ne na brezverce (za slednje bi bilo po mnenju unionklubovcev najbolj, da jih sploh nikdar več ne obsije). Baje tudi tukaj coughlinovci molijo za zmago španskih fašistov in njihovih pomagačev, ter sploh za zmago reakcije po vsem svetu, da bi jim prinesla spet mir božji in blagostanje . . .

Vsaj taka je vsebina letaka, katerega so razpečevali v Sheboyganu unionklubovci ata Coughlinove stranke dan pred volitvami. Bati se je bilo, da nas ne bo več solnce božje obsijalo, ko smo poslušali izid volitev dne 3. novembra. Ali prihodnje jutro — glej, poslušaj, strmi, človek božji: Po ulicah kričanje in tekanje ter razpečavanje — "Extra — Extra" . . . Že je bilo misliti, da je res ata Coughlin zmagal, posebno še, ker je tako lepo in čisto solnce sijalo ter se nam smehljalo. Ali ko smo zagledali na "extra" izdaji Rooseveltovo sliko in velik naslov "VICTORY", smo bili vzradoščeni, ker tudi "trpeči na križu" in "solnce božje" se ni oziralo z delavstvom vred na demagoštvo ate Couglina in njegove "spiče" po radiu.

Unionklubovci in vsi coughlinovci so šli spat pozno ponoči, ko so bili gotovi — poloma, strašnega poloma za Unijo socialne pravičnosti (čigave pravičnosti?) na 3. novembra 1936. Da, spat so šli in videti je, da še spijo in bodo spali, ker jih je sram pokazati se na svetlo solnce. In tako je prav. Solnce pa posebno po volitvah tako lepo sije in pošilja svoje blagodejne žarke vsem zavednim — in nezavednim — volilcem po vseh državah širne Unije. Izjema sta le dve mali državi.

Tukaj sledi vsebina letaka, ki nam je bil v Sheboyganu dostavljen na domove dan pred volitvami v "lepi" rovtarski slovenščini. Letak se glasi v vsem svojem originalu:

"Cenjeni Slovenci Volivci;
Pozor.

Ne preslisite glas upijocega v puscavi — Dvaindvajsetih miljonov delvacev in farmarjev ukradenih svojih pravic in Ameriske svobode.

Ameriski delavec tako rekoc ne more vec peti himno, ki se je negdaj pela: My Country Tis of Thee, Sweet land of Liberty in tako dalje, to se vidi v tem, ker farmar ne sme pridelat kolikor sam more in hoce, in delavec v metu pa tudi ne more delat in kruh sluzit kolikor bi sam rat in potrebuje. Ali ne zivimo v sedajni Administraciji pod neusmiljeno diktacijo kapitalizma? Ubogi delavec dobi samo to, kar kapitalizmo pod mizo pade.

Poglajmo v stevilke bankirjev in delavca. Petindevetdeset precentov Ameriskega denarja je v rokah nekaternikov ki ni nigdar delal, in pet precentov lastuje pa nizji sloj, delavec in farmar je ze za sedem let v trdi inflaciji ker ni denarja za potrebe zivljenja. Zato toliko delavskih domov prepade, seveda tudi v roke kapitalizma pod imenom Govermenti loan.

Vas prosimo vsi prizadeti v stevilo zgoraj, imejte odprto srce tudi za druge. Mogoce je Van se dobro sedaj, ali to ne more dolgo trajati pod to kontrolo. Ko bodete sli volit na tretjega Novembra, Vas prosimo v imenu trpecega na krizu, od dajte svoj glas za postene in pravicne kandidate katere nam Father Coughlin priporocajo. Ce pa njemo nemoremo verjeti, potem pa naj nas siba bozja zadene kakor je Spanijo pod communisticno controlo, in tudi nismo vsi, ki se imenujemo katolicane, vredni da na nas bozje solnce obsije. Prepadlo bo vse, prepadla bode tudi vera.

Petinsedemdeset precento casopisja je pod kapitalisticno kontrolo v katere ubogi clovek nima vstopa, da bi lahko kritiziral krivico, in podpiral pravico, vse mora ostati prekrito, da potem sami lazje gospodarijo.

Tudi tako imenovani Katoliski Slovenski list je eden tistih, ki ne da svobodne pisave v list tistim, ki ne trobi v Demokratski meh.

Sedaj sploh nimamo ulade ki smo jih mi voliti v urad, ampak bankirji so ki vladajo po svojo volji v svojo korist v Washingtonu.

Mr. Lemke ni za inflacijo, ampak kot delavec in drzavljan mu je srcna zelja resiti Ameriko iz nevarnega prepada. Kakor se je izrazil, vidi preteco nevarnost in nesreco za Ameriski narod v prehodnih letih. Pomagajmo njemu in sam sebi in od dajmo glas za postenega moza, da bo zopet Ameriski narod lahko zivel v miru bozjim in v blagostanju.

Saj vidite in slisite, kako se te dve glavne stranke pobijajo eno drugo v nesramnem tonu, kje pa slisimo stranko za Lemke v takemu kausu in rausu. Ponizni tihi clovek bo zmiraj vec dobrega storil za uboge drzavljane, kakor tisti ki upijo in krici in hvali svojo delo, v dejanju pa prav nic nima pokazati dobrega, pac pa monogo krivice storjene obogemu, to se vidi v sedajnem casu, rubezi na hise, rubezi na farme in vse kar se vzeti da.

Te dve poznane glavne stranke so ze zapravile sedemnajst milijonov za upitje po radio, magazine, za casopisje da zapeljujejo Ameriski narod za nepravicno stran, za kar so obe stranke placane od bogatinov, menda veste zakaj, zato da bodejo zopet lahko mozli z eno od teh dveh strank, in basali miljone v svoj zakel.

Vsi ti mozje so priporoceni kot posteni drzavljani za v Office.

UNION PARTY
For President
WILLIAM LEMKE
For Vice-President
THOMAS CHARLES O'BRIEN
For Wisconsin Governor
JOS. P. WALSH, Independent
For Congress
ADAM POLTL, Progressive
UNION CLUB"

Poročevalec.

Iz Kansasa

Frontenac, Kans. — Nestrpno pričakujem vsako izdajo Prosvete, ker me zanima njena vsebina. Ker imam časa še več kot dovolj, hočem tudi nekoliko poročati iz našega mesta. In šele, ko me je nekoliko pokaral moj stari prijatelj iz Carlinvilla, Ill., da nič ne poročam v list. On me je prišel obiskati, ko se je tukaj nahajal na pogrebu očeta njegove žene.

Torej ker vsem čitateljem Prosvete ni znana naša naselbina, bi skoraj lahko mislili, da samo mrtvece pokopavamo in da hodimo na federacijske seje društev SNPJ, ker je večkrat omenjen pogrebni zavod in vabila na seje. Tukaj hočem omeniti, da je geslo med rojaki: "Le k tujcu!" Je tudi gotovo, da eden stori v takem slučaju, kar hoče, v drugem primeru se pa drugače pokaže.

Svojčas se je nekdo odločil, da bi videl, koliko je hišnih gospodarjev. Pripravil je poln voz kokoši, okoli voza je pa mnogo konj privezal. Torej sedaj na preizkušnjo. Pride do prvega kmetovalca, ga pozdravi in vpraša, kdo je tukaj gospodar. On se hitro odreže: Jaz. On mu pojasni, da gospodarjem konje deli. "Oglej si, kateri ti ugaja in ga vzemi." Nagovorjeni pregleda živali in pravi: Tale. Dostavi, naj malo počaka, ker gre po ženo. Mogoče ona hoče drugega. Razpečevalec mu pa hitro poda kokoš, rekoč: "Vidim, da ti nisi pravi gospodar." Domov je prišel brez vseh kokoši in z vsemi konji.

Tukaj v slučajih smrti vprašaš gospodarja, zakaj je tako storil. "Ja, ja, saj ni moja krivda. So otroci tako hoteli." Ubogi otroci, saj so res vsega krivi.

Kar se tiče delavskih razmer, jih ni vredno omenjati, ker iz Kansasa je šla nekdanja živahnost, posebno iz premogovnega okrožja. Tudi namera, da bi solnčna roža iz Kansasa cvetela v Beli hiši, se ni obnesla. Nekateri imajo silen nosni katar, pa sčasoma bodo že ozdravili. Čul sem še v starem kraju, da vsake oči imajo svojega fotografa. Tako nekako je tudi bilo tukaj s kandidati. Tudi za $200 na mesec smo bili nekoliko vneti. Hočemo biti kot tista ženska, ki je šla k zdravniku, da hoče biti operirana. Zdravnik jo vpraša, kako in kaj. Ona mu odgovori: Vreži me, kjer ti hočeš. Jaz hočem biti moderna. Tako je, samo da je kaj novega. Pa se ni čuditi. Ljudstvo je naročeno največ na tako časopisje, ki ga slepi. Ako mu priporočaš kaj naprednega in v splošno korist, tudi brati noče, ali pa pravi, da kaj takega je že davno vedel. Včasih bi skoraj obupal nad tako delavsko zavestjo. Kot da bi sploh ne bili delavci. V nemščini se nekako v prevodu glasi: Mož pri delu bodi čuječ in spoznaj svojo moč. Vse kolesje obstoji, ako tvoje močne roke hočejo. Pa si takoj v navzkrižju in še to pri delavcih. Takim pa, ki imajo denar, se ne moreš zoperstavljati itd. Potem takem so tatovi tudi potrebni v človeški družbi. Uboga delavska para! Značilno je, kar je govoril Ernest Toller. Nemško ljudstvo je bilo pred časom precej zainteresirano v delavske probleme. In kot se je on izrazil, jih je Hitler ukanil. Torej dobra šola za take, ki sami sebi nočejo prav.

Svojčas je bilo priobčeno v Prosveti, da med nami Slovenci ni kapitalistov, ali da gospodarsko smo vsi v enem košu. Toliko je razlike, da kateri so bolj pri vrhu, hočejo spodnjim zapovedovati, češ, vi molčite spodaj. Tako nekako bo menda po rojaško in bratsko. Se prav strinjam z br. A. Jurcom, ki med drugim tudi pravi, ako vidiš, da ni kaj prav ali da te kaj boli, potuhni se . . .

Naj še omenim, da v tej naselbini sem nekako takšen kot je tisti v Clevelandu, ki po sv. Klare cesti s poulično ropoče. Pred letom dni sem si bil nogo pohabil. So se tudi eni — ne vsi — muzali: "Aha, sedaj ga je pa doletela kazen!" Pred 32 leti, ko sem prišel v to naselbino, je eden zagrizen Mihel v rovu agitiral, da me je najbolje poslati tja, odkoder sem prišel, ker takih radikalcev tukaj ne potrebujejo. Pa ni bil čisto osamljen.

In še to. Pred kratkim časom sta dva inteligenta obiskala tukajšnjo Miner's State banko. Kot pripovedujejo, sta dvignila par tisočakov, pa nič do kedaj. Za poroštvo sta ukazala blagajniku in njegovi pomočnimi ter dvema drugima, ki sta se nahajala tam po poslih, stopiti v varnostno shrambo. Ona dva sta jo hitro popihala po glavni ulici proti zapadu. Očividci pravijo, da sta se vozila brez številke. Bila sta gotovo — inozemca.

Frank Krajsel, 27.

Iz okolice Finleyvilla

Finleyville, Pa. — Časi se spreminjajo. Tudi čas hitro beži od nas. Leto 1936 bo kmalu končano in zopet bomo zaposleni z našimi računi. Ne moremo se pohvaliti s prihranki prošla štiri leta, toda vseeno lahko rečemo, da smo za 75 procentov na boljem kakor smo bili pod Hoovrovo administracijo.

Naj navedem resnični dogodek, katerega sem doživel leta 1931. Brez dela sem bil že dve leti. Nekega dne smo se jaz in še dva druga prijatelja napotili 83 milj daleč za delom. Ko pridemo na cilj, smo šli takoj do "supra". On nas vpraša, kaj hočemo. Odgovorim mu, da hočemo delo. Dal nam je delo in nas poslal k zdravniku. K zdravniku smo šli drugi dan. Dobro nas je vse tri preiskal in nam dal kartice.

Šli smo zopet z veseljem k "supru", kateremu izročimo zdravnikove kartice. On jih pogleda in se nasmeje. Nam pravi, naj se postavimo v vrsto pred njega, kar smo storili. Njemu se je videlo, da ga bom jaz najbolje razumel. Gledam ga kakor bik nova vrata. Končno pride njegova izjava. Najprej nas vpraša, odkod smo prišli. Seveda sem mu povedal. Nato pa pravi: "Kar jaz hočem povedati, je to, da eden izmed vas je slep, drugi je gluh in tretji je počen. Vsi trije niste za drugega, kakor da bi vas postrelil. Dela ne boste nikdar več dobili — ne takega ne drugačnega."

To je bilo pod sveto republikansko administracijo. Danes pa vseeno vsi trije delamo — slepec, gluhec in počenec, ha, ha, Landon in Lemke.

Delavske razmere še niso čisto pod nič. Delamo toliko, da se pošteno preživimo. Ponekod se obrača na bolje. Upanje vseeno imejmo, da bo vse bolje.

Slovenski narodni dom bo imel svojo redno in najvažnejšo sejo dne 6. decembra na Hackettu, Pa. — Vsi člani ste vabljeni na to sejo. Ker bodo volitve uradnikov za leto 1937, se vsi brez izjeme udeležimo. Pričetek ob 9. uri dopoldne.

Frank Pernišek, zapisnikar.

Koncert Zagreba

Lorain, O.—Če zasluži kaka prireditev dobre in velike udeležbe, je to gotovo jesenski koncert, ki ga priredi v nedeljo 22. novembra priljubljeno pevsko društvo "Zagreb" pod vodstvom Matije Novacica. Koncert se vrši v Slovenskem narodnem domu na Pearl in 31 st., Lorain, O.

Na programu imamo krasne slovenske in hrvatske pesmi kakor tudi šaljivo igro. Zagrebčani prijazno vabijo vse Jugoslovane k tej prireditvi; saj nam bosta dve uri minili tako prijetno, pozneje se boste pa lahko zabavili v dobri družbi, prijetni domači zabavi.

Frank Posavec.

PROBLEM - ESTIMATE OF THE SITUATION.

SITUATION:- A strike of the San Francisco Waterfront employees has been in effect for the past two months and as a sympathetic gesture toward some, a general strike of truck drivers, restaurant workers, etc. went into effect two days ago.

In Oakland, Berkeley and adjoining East bay cities a considerable part of the population is sympathetic toward the strikers and has raided several food and ammunition stores and destroyed some private property.

Reliable reports indicate that several gangs totaling about 200 men, some partially armed with clubs, pistols and a few stolen rifles are moving from the vicinity of the Berkeley Country Club (about five miles north of the University of California campus) and are planning to invade the campus, break up classes, destroy state property, etc.

Company A, 1st Infantry, California National Guard, has been mobilized in the Berkeley Armory and has just arrived at Sather Gate completely armed and equipped including tear gas bombs and gas masks.

Captain Company A, after making a reconnaissance, has just issued verbal orders, parts of which are as follows:

"You are familiar with the situation. This company will take up a position in readiness on the campus and prevent the strike sympathizers from entering the campus.

"1st Platoon will protect the north edge of the campus along Hearst Avenue from the Greek Theatre to Oxford Street.

"2nd Platoon will send combat patrols of one squad each to the vicinity of the Memorial Stadium, Greek Theatre and the intersection of Shattuck and University Avenues.

"The Company, less detachments, will remain on the alert here near Sather Gate where messages will be sent."

REQUIREMENT:

1. Estimate of the situation by Lieut. 1st Platoon.
2. Orders of Lt. 1st Platoon to carry out his decision.

—Federated Pictures.

Kopija pisma, vsebujočega instrukcije, namenjene dijakom državne univerze v Californiji, ki ga je izdala uprava rezervnega vojaškega kora.

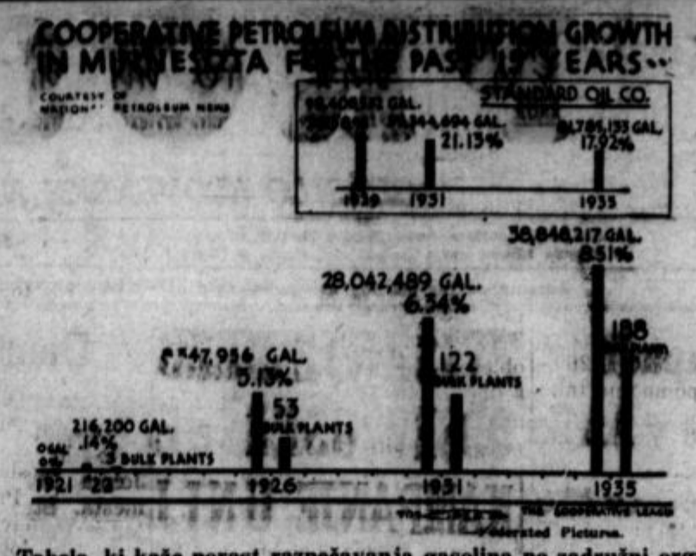

Tabela, ki kaže porast razpečavanja gasolina po zadružni organizaciji v Minnesoti.

Novi poskusi za lečenje raka

Profesor M. Nevjadomski, ravnatelj eksp rimentalne znanstvene klinike in laboratori za onkologijo v Moskvi, je nedavno presenet znanstveni svet z novimi uspešnimi poskusi zdravljenje raka. Profesor Nevjadomski nazora, da je rak parasitarna bolezen in o jo povzročajo virusi. Kakor na vsem svet tako tudi v Rusiji nasprotujejo zdravniki, sobito kirurgi, temu nazoru, smatrajoč rak za degeneracijo stanic. Naj imajo prav že ali ne, gotovo ne bo brez zanimivosti najv vejše poročilo prof. Nevjadomskega o uspeh njegovih poskusov.

Že stoletja išče ljudski um zaman pomoči pr ti raku. Morda smo zdaj prvič zelo blizu nad da se nam bo posrečilo najti sredstvo proti j grozni bolezni. Morebiti bo zdravniška veda n šla orožje proti nji v naftalanskem petrolej Laboratorij, ki ga vodim, dela poskuse že p let brez prestanka, da bi našel izvor raka. Zd skušamo lečiti bolezen z naftalanskim petrol jem na živalih, ki smo jim umetno vcepili rak V 90 primerih od 100 smo take živali popolp ma izlečili. Z vsemi ostalimi metodami, ki sm jih preskušali prej, n. pr. zdravljenje s svinč nimi solmi, smo dosegli v najboljšem primer samo 25% ozdravljenj. Prišli smo do zaključk da so zdravilna snov v naftalanskem petrole ogljikovi hidrati. Pripomniti je treba, da pre stava, ki jo imamo o običajnem petroleju, ne u lja za naftalanski petrolej. Slednji ne gori. vsebuje niti gazolina, niti parafina in zelo m lo, kakih 17% kerosina. Tega petroleja dos niso uporabljali za tehnične svrhe.

Naftalanski petrolej vsebuje mnogo katran asfalta, petrolejevih kislin in razmeroma mn mo žvepla in dušika. Razen tega so v njem si dovi aromatičnih ogljikovih hidratov. In ra no ti ogljikovi hidrati, izhajajoči od perhida antracena, so njegova najdragocenejša sesta na. V njih je namreč zdravilna snov. Od k jo imajo, je težko reči. Morda je tu nekoli geoloških in bioloških činiteljev, ki so se zdr žili, da so jo ustvarili.

Naftalanski petrolej se pridobiva na Kavk zu nedaleč od mesta Baku. Po igri prirode je znašala ta dragocena snov na zelo odljudne kraju: v pustinji, pokriti s suho travo. Nek je tvoril tu iz zemlje pronicajoči petrolej in jezerca. Vanje so se hodili kopat domači da bi ozdraveli od svojih bolezni. Očividno poznali zdravilno lastnost naftalanskega petr leja še iz pradavnih časov. Naj bo že, kak hoče, okoli leta 1775, so ga začeli uporablj tudi zdravniki za lečenje. Šele 100 let kasn je je na tem mestu ustanovil nemški inže Jaeger majhno tvornico za izdelovanje "naft vih zdravil". Izvažal jih je v Draždane, od k der so jih prodajali po celem svetu. Med r sko-japonsko vojno so jih našli celo v telečn kih japonskih vojakov. Vsak japonski vojak imel škatljico Jaegerjevih zdravil, ker so sm trali, da je to najboljše sredstvo proti ogno nju ran in zlasti proti tetanu. Naftalan, k se pridobiva ta petrolej, je zdaj izpremenj v zdravilišče, kjer se zdravi revmatizem, ishia kožne in ženske bolezni itd. Že iz tega se da s ključiti, da deluje naftalanski petrolej proti p razitom, povzročujočim kožne bolezni.

Jaz sem prepričan pristaš teorije, da ra povzročajo parasiti in sicer virusi, drobni m krobi, ki gredo skozi vsak filter in ki pod m kroskopom niso vidni. Zato mi je seveda pri na misel, da bi naftalanski petrolej, ki delu silno na mnoge bolezni, povzročuje mikrob morda lahko pomagal tudi v boju proti rakov mu virusu. Lotili smo se dela. Pet let smo pr izkušali in preizkusili 40 različnih destilačn frakcij, dokler nismo odkrili ono, ki se najbo približuje zaželjenemu smotru: izleči namre 90% rakastih tvorb na živalih v laboratoriju.

Dolgo je trajalo, preden smo našli način k ko dovajati posamezne preizkušene frakcije kri. Naposled se nam je posrečilo, da smo zajeli v fino emulzijo, ki jo vbrizgavamo v kr

Sedanjega rezultata devetdesetih odstotk še ne smatramo za dokončnega. Toliko pa gotovo, da je naftalanski petrolej zdravilen z radi svoje kemične sestave. Razen raka, pro kateremu smo doslej delovali le na živalih in laboratoriju, smo ugotovili že na ljudeh, da za tira vnetje in pospešuje celjenje pri ranah i poškodbah. Kar je posebno važno, je to, d smo dokazali nad vsak dvom, da ljudskemu or ganizmu prav nič ne škoduje. Ta njegova ze važna lastnost nam je dala poguma, da smo s korak dalje na poti proučevanja raka. Prem šli smo poizkuse z živali na človeka. Ko to j šem, smo začeli zdraviti nekoliko ducatov bol nikov. Nimam še pravice, da bi govoril o u spehu, dasi je že zdaj jasno, da so nekater subjektivni znaki že zatrti. Upam, da bom d začetka prihodnjega leta lahko določno odgovo ril na vprašanje, da li je veda našla način z ozdravljenje raka, ali pa smo našli samo va no specifično snov, ki olajšuje bolezenske sim ptome te pogubne bolezni.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 17. novembra 1916.)

Domače vesti. Jože Žagar, ki je ustrelil sv jo ženo in obstrelil svojega otroka in ga pohab za vse njegovo življenje, je bil v Girard Kans., obsojen v dosmrtno ječo.

Delavske vesti. Izdelovalci modelov v De troitu so po dolgi in hudi stavki izvojevali osemurnik in 55c minimalne mezde na uro.

Svetovna vojna. V južni Srbiji je izbruhnil nova zavezniška ofenziva in v Berlinu prizn vajo, da se morajo tamkaj umikati. Avstro Nemci počivajo v Rumuniji. Avstrijci obno vili ofenzivo na Primorskem in natepli Itali jane.

Vesti s Primorskega

Fašistična manifestacija katoliške akcije. — Pred dnevi se je sestal upravni odbor Katoliške akcije za goriško škofijo k slavnostni seji, ki je bila posvečena proslavi visokega odlikovanja goriškega nadškofa msgr. Margottija, ki ga je prejel zaradi svojih zaslug za italijanstvo v inozemstvu, kjer je pred leti deloval kot papeški diplomatski zastopnik. Predsednik odbora msgr. Mazzi je imel govor, v katerem je poudarjal, da bo goriška Katoliška akcija tudi v bodoče zvesta imperatorju. Katoliška akcija občuduje in je hvaležna duceju za njegovo delo ter si bo zaradi tega z vsemi sredstvi prizadevala, da bo sveto načelo oblasti zmerom spoštovano. Tudi drugi govornik msgr. Monti je izrazil hvaležnost za to, da je sedanji režim ustvaril iz državljanji — apostola in vojaka obenem. Nadškof Margotti pa je izrazil svojo neomejeno hvaležnost vladarju in duceju za novo gesto njune dobrohotnosti napram njemu in cerkvi.

V Gorici se bo vršil te dni proces proti Ivani Ipavčevi, Mariji Kovinčevi, Luki Kalanu in Francu Najadu, ker so brez dokumentov zbežali v tujino.

Pred goriškim sodiščem se je vršil proces proti 25-letnemu Štefanu Černetu iz Gorice, ki je po obtožbi 23. septembra 1935 brez vsakega potnega lista zbežal v inozemstvo in se tako odtegnil svojim vojaškim obveznostim. Černe je bil obsojen v kontumaciji na 2 leti in mesec dni zapora ter 20,000 lir denarne kazni.

V Cerknem so napravili karabinjerji na neko ovadbo hišno preiskavo pri 25-letnem Francetu Močniku. V njegovem stanovanju so našli neko staro avstrijsko puško, zaradi česar je bil Močnik prijavljen sodišču.

Pomota. — Pred dnevi je neki italijanski profesor izdal knjigo o naravoslovnih vedah za srednje šole, v kateri je pomotoma omenil Istro v taki zvezi, kakor da ne bi pripadala Italiji. Tržaški listi so zaradi tega takoj napravili napol politično afero, češ, da bi moral profesor po 18 letih "osvobojenja" in 14 letih fašistovske dobe pač vedeti, da spada Istra v Italijo in ne morda v Jugoslavijo ali (zaradi lepšega) celo v Bolgarijo ali Albanijo.

Poostreno nadzorstvo nad cenami blaga v trgovini na drobno. — V smislu poslednjih sklepov vlade so v posameznih pokrajinah že uvedli zelo poostreno nadzorstvo nad cenami blagu v prodaji na drobno. Tudi goriški in istrski prefekt sta izdala te dni razglas, v katerem posebej opozarjata na sankcijske določbe še zmerom veljavnega dekreta iz leta 1923, ki določajo za vse one, ki bi izvršili kakršenkoli prestopek proti določbam o cenah, kakor jih določajo vsakokratni uradni ceniki, globe, ki segajo od 50 do 100,000 lir. V težkih primerih je določena tudi zaporna kazen do treh let.

Na goriškem učiteljišču je te dni napravilo abiturjentske izpite 37 dijakov in dijakinj. Med njimi je tudi 7 študentov slovenskega pokoljenja, kakor izhaja to že iz njihovih priimkov, kolikor doslej še niso bili poitalijančeni.

Tržaški šolski skrbnik je s posebnim razglasom opozoril starše, da morajo svojo deco po dovršeni osnovni šoli, kolikor ne obiskuje ostalih srednjih šol, vpisati na strokovne šole, ki jih morajo obiskovati vse do dovršenega 14 leta.

Goriški občinski odbor je na svoji seji razpravljal o občinskem proračunu. Med drugim so bili določeni 3 milijoni lir za nova javna dela, tako za nekatere šolske zgradbe, za spomenik na Oslavju in nove ceste. Dobro tretjino te vsote bo treba kriti s posojili ali pa s prodajajo občinskih nepremičnin. Poleg tega je občinski svet določil tudi 1,260,000 lir za zimsko pomoč na take socialne potrebe mesta že skrajni minimum.

V Gorici je občinski stavbni odbor zaradi regulacije mesta predlagal podestatu, da izda potrebne odredbe, po katerih naj bi se podrle nekatere hiše v dveh centralnih ulicah mesta, obenem pa tudi vojašnica alpinskega polka na Travniku. Stroški za ta dela so proračunani na 250,000 lir. Sredstva naj bi se zbrala s prodajo nekaterih občinskih zemljišč.

Demografski podatki. — V goriški pokrajini se je meseca septembra rodilo 289, umrlo pa je 211 ljudi. Od tega odpade na Gorico 66 rojstev in 62 smrtnih primerov. V istrski pokrajini se je v tem mesecu rodilo 537, umrlo pa je 297 ljudi. Naravni prirastek znaša v Istri kar 240, v Puli, ki šteje približno eno šestino prebivalstva celokupne pokrajine, pa le 19 duš.

Delavce, ki imajo biti nameščeni v Vzhodni Afriki so pričeli sedaj zbirati na poseben način. Komisarijat za notranje preseljevanje je odredil neke vrste naborov med brezposelnimi delavci. Po teh odredbah bo morala dati Istra 500, goriška pokrajina pa 250 delavcev, ki bodo nemudoma odposlani v zasedeno Abesinijo.

Po vsej Julijski Krajini so se kakor tudi drugod pričeli nabori letnika 1916. V Trstu se vrše nabori že od 15. oktobra dalje. Listi opozarjajo, da bodo vsi oni, ki se ne prijavijo k naborom prijavljeni sodišču.

Istrska prefekturna oblast je izdala slično kakor magistrata v Gorici in Trstu odredbo, po kateri je prepovedana prodaja vseh vrst novega vina do 30. novembra t. l. V Istri je ta prepoved vzbudila precejšnjo pozornost, ker so doslej običajno prepovedali prodajo novega vina do 31. oktobra vsakega leta.

Tudi goriški podestat je prepovedal prodajo novega vina po vseh lokalih na področju goriške občine do 31. oktobra. Poročali smo že o slični odredbi v Trstu.

Skrb za zdravje v jesenskih dneh

Jeseni resda vzplamte še včasih vroči in krasni dnevi, vendar se za njimi kaj rada priplazi mrzla in vlažna megla, ki nam prodre skozi obleko in kožo prav do kosti. Tedaj kašljamo in krehamo, tožimo o nedoločenih bolečinah, tiščimo robec na nos in smo vedno slabe volje. Občutljivejši ljudje, ki so vrh tega še letno napravljeni, si kaj lahko nakopljejo vse mogoče katarje ali influenzo, privilegirani revmatiki pa že tožijo o trgljajih v kosteh.

Ali hočemo tedaj postati podobni jazbecem in se zariti v svoje stanovanje?! Kaj še! To bi bilo vseeno nekoliko prezgodaj. Oborožiti in braniti se moramo jesenskih muh s tem, da se držimo glavnih higienskih zapovedi: utrjuj se previdno, oblači se toplo in se vsak dan sprehajaj!

Ob pričetku mrzlejših dni moramo nekoliko bolj "podkuriti" naš krvni obtok, naše telo, s tem da se toplejše oblečemo, uživamo bolj krepko hrano in se čim več gibamo na prostem.

Z zdravstvenega stališča je nespametno vztrajati v pozno jesen s tenkimi, poletnimi oblačili. Pri meglenem vremenu je neobhodno potrebno, da oblečemo pod plašč volneno obleko. Zelo važno je, da se takoj preoblečemo, če nas je ujel dež. Posebno čevlje in nogavice moramo takoj izmenjati. Starši, strogo vzgojite v tem smislu svoje otroke, tako jim boste prihranili mnogo obolenj, sebi pa težkih ur!

Hrana, ki daje toploto, sta v glavnem meso in mast. Zatorej moramo jeseni uživati predvsem take jedi, ki je v njih dosti masti ali sladkorja. Hitro se ogrejemo po kakau, juhi, po čaju, ki ga uživajmo zlasti zvečer. Te pijače so nekoli bolj zdrave, koristnejše in cenejše od piva in vina.

N a j b o l j š e in najtrajnejše sredstvo, da se ogrejemo in obdržimo naše telesno toploto, je še vedno telesno gibanje. Tako nam precej koristijo doma v sobi razne vaje s palico. Vendar pri tem ne smemo zanemarjati sprehode v naravo. Saj je pred nami še dolga zima, ki nam lahko prinese pasje vreme in mraz, da nas bo zeblo do kosti. Torej se moramo utrditi zdaj na prehodu dveh letnih časov, da ne bomo v snegu in ledu kakor dojenčki. Le korajžno ven, čeprav v meglo! Seveda: gorko oblečeni, dobro "podkurjeni" z redilno hrano in pripravljeni na daljši ali krajši sprehod! Navadno se tudi preveč bojimo vetra, čeprav v resnici ni naš sovražnik. Zrak bi bil poln prahu, megle, saj in dima, če ga ne bi veter čistil. V tej umazani atmosferi, polni slabih vonjav, bi se razni bacili in klice prav dobro počutili. Za zdravega človeka je veter osvežujoča, krepčilna zračna kopel. Tudi za utrjevanje je burja imenitna.

Ker se nihče ne more izogniti burji in vetru, moramo pač kožo na to navaditi. Najboljše so zračne kopeli, tako imenovana zračna prha.

Zjutraj in zvečer, ko se slačimo in oblačimo, storimo to zelo hitro, da nas lahni vetrič, ki nam pri tem gibanju oblije telo, osveži in utrdi. Tako se kmalu privadimo toplotnim razlikam.

Občutljivejši ljudje morajo biti še bolj pazljivi. Če brije huda burja, naj rajši malo govore, da jim ne bo pihal suhi zrak naravnost v usta in grlo.

Najvažnejša je in ostane še vedno prilagoditev kože dežju in vetru. Tako nam ne bo škodovala vsaka burjica in vsak prepihec nam ne bo zbudil strahu pred protinom.

Nič ne vemo, kakšno vreme nas čaka, morda dolga in mrzla zima, ko se bodo morali občutljivejši ljudje tiščati peči in čakati boljših časov. Kdor se pa bo ravnal po teh preprostih navodilih in se utrdil še to jesen, bo lahko užival zimo, bodisi na smučeh, bodisi na ledu in sprehodih v zimsko naravo, ki mu bo bogato poplačala njegovo prizadevanje.

Srečen zakon

Jablanovec je še mlado poročen.

"Ali je tvoja žena kaj prida?" ga vpraša Hruškovec.

"Z božjo pomočjo bo že!" vzdihne Jablanovec.

"Ali zna kuhati?"

"Da," žalostno zastoka Jablanovec, "jezo namreč."

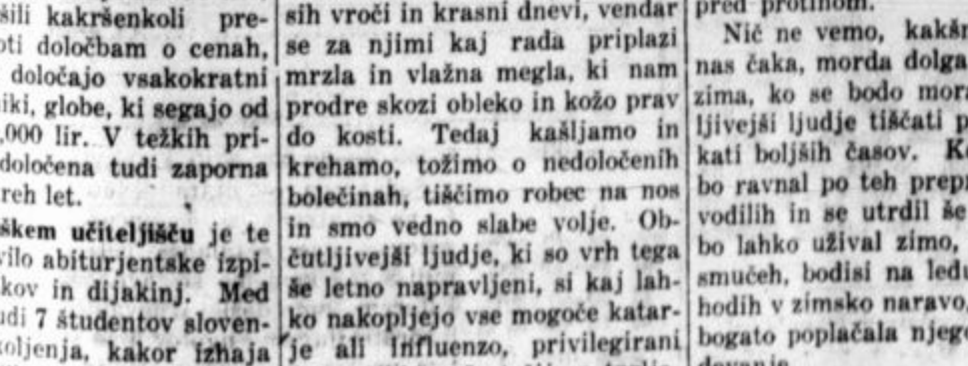

Nova ameriška bombna letala. Vsako letalo lahko nosi tono razstreliva.

Novi prizivi proti delavskemu zakonu

Vrhovno sodišče sprejelo tri nove slučaje

Washington. — (FP) — Zvezno vrhovno sodišče bo izreklo svojo sodbo o Wagnerjevem delavskem zakonu na podlagi petih različnih prizivov. V to svrho je zadnje dni sprejelo tri nadaljnje slučaje.

Prvotna slučaja sta bila apel Associated Pressa in apel Washington, Virginia & Maryland Coach Co. Novi slučaji pa so apel Jones Laughlin Co., Frauehauf Co. in Friedman-Harry Marks Co. Nekaj teh prizivov je vzel federalni delavski odbor, nekaj pa družbe.

Sodišče bo podalo svoj odlok o ustavnosti Wagnerjevega delavskega zakona v tekočem zasedanju. Splošno mnenje je, da ga bo večina proglasila za neustavnega. Sodišče bo v tem zasedanju tudi spregovorilo o ustavnosti brezposelnostnega zavarovanja, ko bo podalo svoj odlok o newyorškem zakonu, proti kateremu je pet kompanij vzelo priziv. Ako ga razveljavi, kar se zna zgoditi, tedaj bo pomenilo konec vse socialne zakonodaje za daljša leta, dokler ne bo amendirana ustava, ali pa dokler se sodišče ne liberalizira z novimi, liberalnimi sodniki.

Zvezno dstriktno sodišče v Washingtonu je zadnje dni odklonilo izdati injunkcijo proti Wagnerjevemu zakonu petim podjetjem. Razlog je bil, ker po izjavi sodišča niso dokazali, da bi podjetja trpela "nenadomestljivo izgubo."

Zvišanje mezd odsev uspešne unijske kampanje

(Nadaljevanje s 1. strani.)

naj bi veljala za eno leto. Ako bi se v tem času podražile cene v trgovinah za 15%, bi bilo nadaljnje zvišanje plač avtomatično za toliko odstotkov kakor je zvišanje cen. Ako pa na primer padejo za pet odstotkov, se proporčno tudi plače avtomatično znižajo.

Kompanijska unija pri Carnegie-Illinois Steel v Duquesneju, Pa., pravi v sprejeti resoluciji, s katero sprejema zvišanje, toda odklanja podpis pogodbe, da ni bilo v prošlih desetih letih v nobenem letu toliko fluktuacije v indeksu cen. Ta fluktuacija je znašala največ 8% v enem letu, in to padec cen. Zastopniki kompanijske unije pri tej družbi tudi pravijo, ako bi pristali na to pogodbo, tedaj bi se sami udarili po zobeh. "Zavrgli bi vse argumente, katere smo rabili v prošlem letu. Odpovedali bi se pravici, da vprašamo za novo zvišanje, razen ako bi se cene zvišale za 15%, in zavdljali bi pravice delavcev."

Slično akcijo so zavzeli tudi jeklarski delavci v Chicagu, Garyju in drugod. Povsod je vidna roka jeklarskega kampanjskega odbora, ki je analiziral to pogodbo in preskrbel zastopnike v kompanijskih unijah z informacijami. Lewis jo je označil za načrt, da se ustvari "posebni podnormalni razred državljanov, ki bi bili privezani na kolo ekonomskih okolščin." Delavci bi bili brez moči izboljšati si svoj položaj. "Po tem načrtu bi si delničarji pridržali vse koristi od zvišane produktivnosti," je rekel Lewis.

Profiti naraščajo, plače pa stoje na mestu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nega. V letošnjem septembru je 125 korporacij razdelilo poleg rednih tudi izredne dividende v primeri z 58 lani.

Poleg treh milijard dividend bodo kuponostrižci pobasali tudi nad pet milijard v obliki obresti od svojih investicij (bondov itd.). Skupaj bodo torej prejeli nad osem milijard v letošnjem letu. Za produciranje teh milijard jim ni bilo treba storiti niti eno uro dela. Pravico do njih jim dajejo lastninski papirji. Nič drugega. Res idealno življenje, toda ne za slabo plačane delavce, še manj pa za deset milijonov brezposelnih.

Direktorji Odbora za industrijsko organizacijo, ki vodijo organizatorično kampanjo med jeklarskimi in železarskimi delavci.

Zakaj migljajo zvezde?

Zračni mehurji povzročajo lepe pojave

Tudi neoboroženo oko lahko vidi na nebu marsikaj zanimivega, kar izziva k premišljevanju. Tu je pred vsem barva zvezd, ki je tem bolj očitna, čim svetlejša je zvezda. Seveda je treba malo previdnosti, preden izrečemo sodbo o zvezdni barvi, kajti ta barva izvira lahko od zvezde same, lahko pa tudi od njene lege nad obzorjem. Čim bližje so zvezde obzorju, tem slabotnejša jim je luč in tem bolj postaja rdeča. Najbolj čudni in najlepši pojav na nebu, pojav, ki je navdušil že toliko pesnikov in nas navdaja z občutkom, da nebo živi, je migljanje zvezd. V neprestani, hitri menjavi se nam vidi zvezda zdaj bolj zdaj manj svetla, pri tem pa tudi stalno spreminja svojo barvo. Pri zvezdah, ki so same na sebi svetle, je ta pojav bolj izrazit nego pri manj svetlih. Sirij, najsvetlejša vseh stalnic, pa se nam prikazuje včasi kot pravi umetalni ogenj. Kmalu bomo tudi spoznali, da je migljanje v zvezi z vremenom danes močnejše, jutri slabotnejše.

Če vzamemo v roke navaden daljnogled, n. pr. operno kukalo, napravimo lahko preprost poskus. Kukalo na očeh premikamo tako, da obdržimo v vidu trdno neko svetlo zvezdo. Ta zvezda ne bo opisala gladke črte, kakor bi pričakovali, temveč bo ta črta v skladu z njenim migljanjem polna vboklin in izboklin. Ta pojav je vzrok, da strokovni zvezdogledi prav nič navdušeno ne govore o zvezdnem migotanju, saj jim to popolnoma onemogoča natančno določitev zvezdnih položajev, kar je vendar med glavnimi deli teh opazovalcev. Vsa važna opazovanja morajo zato prelagati na noči, ko je migljanje slabotno ali pa ga sploh nič ni. To je pa v nočeh, ko je zrak miren, kajti migljanje ni nič drugega nego posledica zračnega nemira, zračnega gibanja.

Da bi to bolje razumeli, se moramo spomniti da se luč vsake zvezde z izjemo tistih, ki stoje natančno nad nami odklanja ali kakor pravimo, lomi iz svoje smeri. Velikost tega odklona je različna in v skladu s pritiskom ter temperaturo zraka. Če pride v nemirnem ozračju zračni tok ali mehur z drugo temperaturo pred zvezdo, tedaj se lom zvezdnih žarkov spremeni, našemu očesu se vidi, da se je zvezda malo premaknila s svojega mesta. Pri tem se lahko zgodi, da se žarki, ki jih je neki zračni mehur razdružil, zavoljo drugih zračnih tokov spet združijo. Svetloba je, kakor znano, valovno gibanje in čim zadene val ob val, se zgodi tako zvana "interferenca", to je okrepitev ali oslabitev svetlobe v skladu s tem, da li zadene vrh vala ob vrh drugega vala ali vboklina vala ob vboklino vala ali pa vrh na vboklino. V zadnjem primeru se svetloba oslabi ali pa izgine. Če se dogodi ta oslabitev samo za nekatere barvne dele svetlobe, tedaj prevladajo ostali deli in zvezda spremeni svojo barvo.

Čeprav je vse to znano že dolgo časa, je videti, da se je znanost spravila šele v zadnjem času na natančno proučevanje zvezdnega migljanja, posebno pa pojava okrepitve in oslabitve svetlobe. Dva holandska raziskovalca sta pri tem vzela za podlago idejo, ki na njej temelji prej opisani poskus s kukalom. Daljnogled, ki je bil naperjen na zvezdo, je sicer miroval, pač pa se je premikala fotografska plošča, ki je pod okularjem zastopala opazujoče oko. Premikala se je s hitrostjo 25 do 55 cm na minuto, ker se je izkazala ta hitrost za najbolj pripravno. Zvezdna sled na plošči potem kakor pri prej opisanem poskusu ni bila gladka črta, migljanje zvezde je povzročilo v njej majhne vbokline in izbokline. Pri tem se je tudi intenzivnost sledi zelo spreminjala in te razlike so se dale natančno izmeriti s posebno merilno aparaturo. Največja svetlobnost kakšne zvezde se je izkazala pri tem za več nego dvakrat večjo nego je bila njena najmanjša svetlobnost.

Še važnejše je bilo vprašanje o približni velikosti in brzini zračnih mehurjev, ki povzročajo migljanje. V ta namen sta opazovalca spreminjala hitrost, s katero se je gibala fotografska plošča, in odprtino daljnogleda. Vpliv teh sprememb sta lahko zasledovala z računom. Pokazalo se je, da imajo zračni mehurji velikost 2 do 15 cm, manjši so učinkoviti v glavnem iz manjše, večji pa iz večje daljave. Gibljejo se z znatno brzino 6 do 7 m na sekundo, svetlobni bliski, ki se pojavljajo med migljanjeh, trajajo 1/80 do 1/100 sek.

Pri premičnicah (planetih) s prostim očesom sploh ne opažamo migljanja, temveč samo enakomerno, mirno sijanje, po čemer se te zvezde že na prvi pogled ločijo od stalnic. Vzroka za to razliko ni težko navesti. Premičnice se v daljnogledu ne kažejo kakor stalnice kot točke, temveč kot večje ali manjše ploščice. Svetlobni snop, ki ga pošiljajo na našo zemljo, je dosti večji nego pri stalnicah, zato je ta snop že v precej majhni oddaljenosti od očesa tolikšen, da ga more zračni mehur le v majhnem delu motiti, česar pa oko ne opazi. Drugače pa je, če premičnice ne opazujemo s prostim očesom, temveč jo hočemo skozi daljnogled posneti na fotografsko ploščo in opazovati na njih podrobnosti s površine premičnice. Tu je zračni nemir tako škodljiv, da so mogoči le prav kratko osvetljeni posnetki. Prav dobre posnetke premičnic je dosti težje dobiti nego posnetke stalnic. Zato se pa pri proučevanju premičnic risba mirno lahko uveljavlja poleg fotografskega posnetka, kar za stalnice ne velja.

Po razpravi prof. P. Kirchbergerja—kj

Večji uspehi unije avtnih delavcev

V več krajih je dosegla zvišanje plač in drugo izboljšanje

Detroit. — (UNS) — V svoji kampanji žanje avtna unija uspeh za uspehom. Kakor poroča njen predsednik Homer Martin, je zadnje čase izvojevala zvišanje plač in izboljšanje delovnih razmer v več krajih.

Pri Peninsula Metal Products Co. v Detroitu so kovinolikarji (metal polishers) v tovarni št. 3 s spontano stavko dosegli petcentno zvišanje na uro, vrnitev dela dvem odslovljenim delavcem, starostne pravice in priznanje tovarniškega odbora. Avtna unija je v tej stavki obogatela za eno novo postojanko. Stavkarji so ustavili obrat po vsej tovarni, ker delavci niso hoteli iti skozi piketno linijo.

S sedečo stavko so delavci prisilili Fisher Body v Atlanti, Ga., da je umaknila redukcijo akordnih plač do 25% in obljubila, da ne bodo manj zaslužili ko lani.

Pri Delco-Remy kompaniji v Andersonu, Ind., ki uposluje 10,000 delavcev, so pod pritiskom unijske kampanje dobili v zadnjem času že dvojno zvišanje plač po tri cente na uro. Ta družba je podružnica General Motors.

Nadaljnjo zmago zaznamuje unija pri Midland Steel v Detroitu, ki je na zahtevo unijskega odbora pristala na osemurnik. Delavci so delali po devet in deset ur.

Avtni uniji so se pridružili tudi delavci pri Roberts Brass Co. v Detroitu. Bili so organizirani v neodvisni lokalni uniji, katero so zdaj pridružili uniji avtnih delavcev.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski List svojemu prijatelju v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

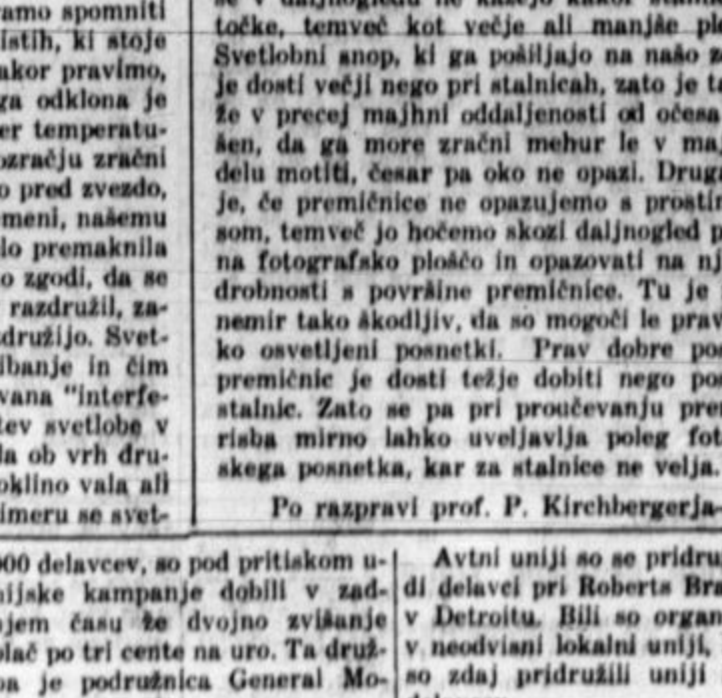

James Braddock (levo), boksarski prvak in Joe Louis, zamorski boksar.

KRIŠTOF DIMAČ

Spisal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

In bolnik je moral požirati, če ni hotel, da ga grenka tekočina zaduši.

"Prihodnjič pojde bolj gladko," je zagotovil Dimač svoji žrtvi in pograbil za nos bolnika v sosednji postelji.

"Rajši bi pil ricinovo olje," je Čok med štirimi očmi zaupal Dimaču, ko mu je prišla vrsta, da izpije neprijetno tekočino. "O sveta božja pomagavka!" je zarjul na ves glas, ko je končno spravil pod streho grenki delež. "Samo skodelico je bilo te pijačice," je rekel, "močna pa je kot tristo zelenih strupov."

"Štirikrat na dan bomo delili borov čaj in vsakikrat moramo napojiti osemdeset ljudi. Lahko si na prstih izračunate, da se ne utegnemo baviti z neumnostmi," je pojasnjeval Dimač Lavri Sibley, ki se je branila piti. "Vprašam vas, ali boste izpili brez tuje pomoči ali naj vas primem za nos." Pa ji je pred nosom pomenljivo pomencal s palcem in kazalcem. "Sicer pa, čemu se upirate, ko je čaj izvrstno rastlinsko sredstvo. Ne bo vas vest pekla, ne."

"Vest pekla!" je vzkliknil Čok. "Gotovo, da vas ne bo vest pekla. To vam je pijačica, da vam je ni enake."

Lavra Sibley se je obotavljala. Ni se mogla odločiti.

"No?" je vprašal Dimač.

"Bom — bom pila," je rekla. "Samo hitro!"

Tisti večer sta se Dimač in Čok zavila v odeje trudna kot še nikoli.

"Sem že sit vsega tega," je priznal Dimač. "Groza me obhaja, ko gledam, kako trpijo. Toda edino zdravilo, ki nam je na razpolago, je gibanje, morava ga preizkusiti. Da bi vsaj imela vrečo sirovega krompirja."

"Sparkins ne more več pomivati posode," je poročal Čok. "Tako trpi, da ga obliva mrzel znoj. Sem videl na lastne oči. Niti toliko moči ni več imel, da bi sam legel na posteljo, moral sem ga položiti nanjo."

"Samo da bi imela sirovega krompirja," je nadaljeval Dimač. "V njihovih konserviranih živilih ni tistih živilnih snovi, ki so jim potrebne. In zaradi pomanjkanja tistih snovi poginjajo."

"Če se tisti mladi fant Jones v Brownlowi koči ne bo stegnil še pred jutrom, ne znam več ugibati."

"Za božjo voljo, ne bodi vendar tako krut," je nejevoljno vzkliknil Dimač.

"Jutri ga pokopljemo, kajneda?" je Čok nemoteno nadaljeval. "Ubogi fant, pa ga je že prijelo."

"Molči!" je zakričal Dimač.

Čok je še nekaj časa momljal, kmalu pa je globoko dihanje pričalo, da je zaspal.

Jones je bil naslednje jutro res mrtev. Obenem sta pa izvedela, da se je eden najmočnejših članov oddelka za nabiranje drv ponoči obesil. Začeli so se vrstiti grozni dnevi. Ves teden je Dimač s krčevito vztrajnostjo silil bolnike k delu in jih napajal z borovim čajem.

Pa se ni hotelo obrniti na boljše. Ni ga bilo dne, da ne bi enega, dveh, treh ali več moral pustiti v posteljah, tako onemogli so bili. Delavcev je bilo čedalje manj. Končno je spoznal, da ga za bolne od skorbuta ni slabšega na svetu kakor telesni napor. Grobokopi so bili neprestano na delu in vedno je bilo kakih pet šest grobov pripravljenih.

"Slabšega kraja za naselbino si pa res niste mogli izbrati," je Dimač rekel Lavri Sibley. "Poglejte, kje leži! Na dnu ozke tesnine, ki se razteza od vzhoda proti zapadu. Opoldne solnce nikdar ne pogleda preko roba teh navpičnih sten. Menda že več mesecev niste imeli solnčnega sija."

"Mar sem jaz kriva? Saj nisem prej vedela, da bo tako."

Dimač je skomizgnil. "Ne razumem, zakaj bi ne mogli vedeti, ko ste vendar bili tako zelo prebrisani, da ste pripeljali teh sto tepcev semkaj, zlato kopat."

Pisano je pogledala in odšepala strani. Ko se je čez več minut povrnil iz gozdiča, kamor je šel nadzirat delavce, ki so nabirali borove poganjke, je zapazil, da je vstopila v kočo Amosa Wentwortha. Šel je za njo. Ko je dospel do vrat, je slišal njen obupni, proseči glas.

"Samo zame," je moledovala, ko je Dimač odpiral vrata. "Živi duši ne bom povedala."

Oba sta se potuhnjeno ozrla na vsiljenca in Dimač je bil uverjen, da bi bil slišal nekaj važnega. Bil je sam nase jezen, zakaj ni prisluškoval.

"Ven z besedo," je srdito ukazal. "Kaj pa imata?"

"Kaj naj imava?" je mrzlo vprašal Wentworth. In Dimač mu ni vedel odgovora.

Položaj je postajal čedalje resnejši in obupnejši. V tej mračni soteski, kamor ni solnce nikoli prodrlo, se je seznam umrlih od dne do dne večal. Vsak večer sta si Dimač in Čok drug drugemu pregledovala usta, če ne bi na dlesnah in sluznici opazila beline, ki je prvi znak skorbuta.

"Dosti je tega," je neki večer naznanil Čok. "Preudaril sem vso stvar in sklenil, da je dosti. Za priganjača sužnjev sem dober, priganjanje pohabljencev pa je prehuda naloga za moj želodec. In vsak dan je slabše. Saj je le še kakih dvajset mož, ki so dela zmožni. Danes popoldne sem poslal Jacksona, naj gre ležat. Na samoumor misli. Vsaka njegova kretnja kaže na to. Telesna vaja ni kaj prida."

"Tudi jaz sem prišel do tega zaključka," je rekel Dimač. "Odslovila bova vse delavce razen desetih, ki nama bodo pomagali. Sama ne zmoreva vsega. Nadaljevala bova tudi z borovim čajem."

"Tudi čaj ni zanič."

"Saj priznam. Vsekakor jim pa ne škoduje."

"Nov samoumor," je naznanil Čok drugo jutro. "Tisti Phillips, veš. Že nekaj dni se mi je dozdevalo, da namerava kaj takega."

"Stojiva pred grozno uganko," je Dimač tožil. "Svetuj, Čok!"

"Kdo? Jaz? Dragi moj, sem reven dobrih svetov. Stvar bo morala iti svojo pot."

"Ampak to se pravi, da bodo vsi morali pomreti," se je Dimač upiral.

"Vsi razen Wentwortha," je zarenčal Čok, ki je, kakor Dimač, kmalu zamrzil tega človeka.

Bil je pravi čudež, da se je Wentworth edini od vseh trajno veselil zdravja. Dimač si ni mogel pojasniti, zakaj se baš njega edinega skorbut ne prime. Zakaj pa ga Lavra Sibley tako sovraži in zakaj se venomer plazi okoli njega in ga nečesa prosi? Kaj neki je tisto, kar ga prosi in ji Wentworth noče dati?

Večkrat je hotel presenetiti Wentwortha ob času obeda, pa je kmalu spoznal, da Wentworth zna ugibati njegove misli. Potem je potrkal pri Lavri Sibley.

"Sirov krompir, to vam je zdravilo za skorbut," je rekel prerokinji. "Jaz to dobro vem, kem sem že videl, kako deluje."

Kako so se ji oči zabliskale ob teh besedah! Nato pa jih je takoj zatemnila senca grenkobe in gneva. Dimač je spoznal, da je zadel na toplo sled.

(Dalje prihodnjič.)

C. Bergerac:

Grozote svetovne vojne, ki so se zamolčevale

Zločini vojne psihoze. Smrtni vlak v Modani

V zapadnošvicarskih listih je kmalu po svetovni vojni bilo čitati kratko poročilo, da se je žrtvam katastrofe pri Saint Michelu de Maurienne odkril spomenik.

Prvič je javnost ob tej priliki zvedela o grozovitem dogodku, o katerem so v Švici in na Savojskem dotlej samo šepetali. Bilo je govora o zloglasnem "Train d'enfer," smrtnem vlaku, z dne 12. decembra leta 1917.

Bilo je po ljutih bojih na Piavi in danes ve ves svet, da je takrat samo po priznani hrabrosti Francozov in Angležev bila Italija rešena popolnega poraza. Bile so najboljše čete, ki jih je maršal Foch v soglasju z angleškim glavnim poveljstvom poslal na pomoč Italijanom, ki so v paničnem strahu bežali s fronte. In te čete, ki so se z največjo hrabrostjo postavile nasprotniku v bran, so kajpada v boju zelo skopnele. Kolikor jih je ostalo pri življenju, so si res zaslužili svoj božični dopust, ki so jim ga dovolili in prva skupina, približno pet sto mož, je čakala tistega decemberskega večera na obmejni postaji Modane na vlak, ki jih naj bi popeljal k svojcem na Božič.

Na postaji se je nahajalo tudi nekaj višjih častnikov, ki so imeli nalogo nadzirati vkrcanje dopustnikov in po odhodu vlaka bi se morali vrniti na italijansko fronto. Ali odhod vlaka se je zakasnil; vlakovodja je pojasnjeval častnikom, da je nemogoče spustiti vlak v tek, kajti znano je, da je proga med Modanami in Sant Michelom najnevarnejša v vsej Evropi, pada zelo strmo, ima mnogo ostrih ovinkov in obtežitev vlaka ne sme nikdar prekoračiti ugotovljene teže, če se hoče, da vlakovodja obvlada stroj. V danem slučaju so pa število vagonov podvojili in skupna težina vlaka je znašala nad 280,000 kilogramov.

"Nemogoče! Če se odpeljemo, pomeni to za nas vse sigurno smrt!" je vztrajal vlakovodja.

"Besede 'nemogoče' ne poznam!" ga je zavrnil najvišji častnik. "Niste vi patrijot, niste Francoz?!"

"Ravno zato. Ne morem lahkomiselno tvegati življenj mojih dobrih rojakov. Jaz ne bom vozil vlaka!"

"Potem vam to zapovedujem. Železniški uslužbenci so vsi mobilizirani. Če se branite, pomeni to za vas smrt z ustrelitvijo!"

Vlakovodja se je moral pokoriti. Nihče izmed častnikov ni poslušal njegovega svarila. Saj za nje ni bilo nevarnosti.

Vojaki so se tesno napehali v vozove in vlak je zapustil Modane. A četrt ure pozneje se je brzina neznansko zvišala, čeprav je vlakovodja spuščal protiparo. Teža prevelikega števila voz je vedno bolj tirala naprej, vlak je drvel po strminah navzdol in je kmalu dosegel najvišjo brzino, ki se še dovoljuje pri ekspresnih vlakih, ko blisk je švigal s strašnim ropotom preko divje gorske pokrajine. Vlakovodja je z vso močjo pritegnil zavore, a vse zaman, kmalu se je izpod voz začel dvigati dim. Osovine so se ob čezmerni in bliskoviti rotaciji vnele. Vozove so kmalu zajeli celi oblaki pršečih isker in kmalu nato so začeli lizati plameni lesene stene voz.

Peklenska vožnja se je nadaljevala z nezmanjšano brzino. Kljub gromovitemu trušču bežečega vlaka se je slišalo iz vagonov strašno vpitje. Leseni deli voz so prasketali, železje pa je postalo belo—razbeljeno. Vojaki so skušali odpirati vrata, kar pa se jim radi silnega zračnega pritiska ni posrečilo, ostala so zaprta, kakor da so privinčena. Razbili so okna, skakali iz vagonov in se strmoglavljali v prepade.

Moral je biti strašen pogled na ta pošastni vlak, ki je bliskovito brzeč prasketal v plamenih in sikal. In za nesrečnike, ki so se v njem živi pekli, so bile minute ko cela večnost. Tako se je vlak bližal zadnjemu velikemu ovinku, onemu pred viaduktom v Sain Michele. Proga je bila zelo strma, goreči vlak je pridrvel iz gor kakor velikanski topovski izstrelek, ki mu ni bilo mar ovinka, ampak je hotel kar naravnost naprej, skočil je s tračnic, lokomotiva se je nagnila na stran, vagoni so se nagrmadili preko nje do višine dvanadstropne hiše, ostanek je pa strmoglavil z viadukta v globočino. Vagoni, ki so se zarili drug v drugega in nagrmadili drug na drugega, so postali še isti trenutek ena sama velikanska goreča grmada. Strašno vpitje zaprtih in prignječenih vojakov je naraslo in rezalo ozračje in prebivalci bližnjih vasi so zatrjevali, da je bilo kakih pet minut slišati to vpitje uro daleč.

Potem pa je postalo vse tiho. . . . Gora železja je gorela še vso noč. Morali so čakati do prihodnjega večera, predno se je železje toliko ohladilo, da so mogli pričeti z odstranjevanjem in reševanjem. Iz ruševin so spravili tristoinpetdeset popolnoma zoglenelih trupel, približno sto ubitih vojakov so našli ob progi med Modanami in Saint Michelom. Od petdesetero ranjencev so večinoma vsi umrli za strašnimi ranami in opeklinami.

Kaka sodna preiskava tega strahotnega slučaja se ni nikdar vršila. Častniki, ki so se nahajali takrat pri odhodu vlaka na postaji Modane, so bili povišani in odlikovani. Zato pa so dobili mrtvi vojaki lep spomenik in sam general je ob njegovi blagoslovitvi imel slavnosten govor, v katerem je v izbranih besedah slavil požrtvovalnost mrtvih junakov, ki so padli za domovino, kakor nekoč Leonidas s svojimi zvestimi na prelazu Termophile.

—(Po Gld. Zt.: Tone Maček v Svobodi.)

Marjan V-a:

V ogrevalnici

Saj se je vreme spet sprevedrilo in tudi premrzlo ni več. Toda stare kosti le zebe in poiščejo ogrevalnico. Ali žive tu notri ljudje, bi se vprašal človek, če bi ne videl tam na koncu velike sobe, podobne skladišču, žalostnih, motnih obrazov in če bi ne slišal suhega pokašljavanja revežev, ki sede ob peči, si grejejo roke in mislijo . . . Na kaj mislijo? Bog ve! Če merijo v mislih še enkrat pot svojega bednega življenja, so dvakrat ubogi. Kajti spomin na žalostno preteklost je prav tako trpek kakor preteklost sama.

Osemnajst jih je. Niso le starčki, onemogli in trudni od dolge življenjske poti, okoli peči sede tudi mladi fantje brez mladosti, ki jim je človekova pomlad daleč kakor kos belega kruha.

Ob levi steni te vlažne sobe, ki se skriva zunanjemu svetu za še neometano opeko, je z desk zbit oder, nekake prične, ki služijo tem ljudem za skupno ležišče. Najzgovornejši izmed stanovalcev tega "taborišča" je odgrnil prepognjeno slamnjačo in dvignil nekako iz krp in lukenj sestavljeno čunjo, ki bi jo le prav ironično lahko imenovali odejo. Toda s tem se ti ljudje ponoči resnično pokrivajo, grejejo jih pa menda bolj kakor to skrpucalo —sanje, ki so gotovo tisočkrat lepše od resničnega življenja.

— Samo ko bi nas ne preganjale te salamentske živalice, ki nam poleg krvi požrejo tudi marsikatero urico spanja, mi je dejal eden izmed teh siromakov, ki se mu na obrazu bere odmrlost za vse, kar je na svetu dobrega in slabega. Brez tresljaja duše mi govori o vseh mogočih rečeh, in še te besede je izgovoril enolično kakor stroj, da nisem v njegovem glasu slišal pritožbe, ampak le navadno poročilo.

Fant je postavil na pečko posodo, in ko sem pogledal vanjo, nisem mogel dognati vsebine. Pa mi je pojasnil poleg sedeči brezdomec:

— Če uganete, kaj je notri, tečem s svojimi starimi kostmi trikrat okoli Šmarne gore!

Molk.

— Veste, to je kosilo. Juha, v kateri plava kisel krompir.

Glas je ubral strune odločne pritožbe, jaz pa sem gledal skozi okno in nisem našel besede. Spet je udaril v tišino njegov uporniški glas:

— Morda si mislite: zastonj je še to predobro! Pa ni tako, dragi gospod! Tudi mi smo ljudje, krščeni in pošteni. Ljudje pa vidijo v nas le—barabe!

— Nisem mislil tako . . .

— Ali morda občudujete sosedno barako? Čisto nam podobni siromaki so tam. Slepec, žena in trinajstleten otrok . . . Bog se nas usmili vseh skupaj!

— Jaz sem že prosil za drugo stanovanje, se je oglasil obraščen, postaran možak. Šel sem k Sv. Križu, pa me ne marajo . . . O, pa me bodo kmalu sprejeli, saj me bodo morali! . . .

Potegnil je iz žepa pipico, pobral po žepih tobak in jo napolnil. Ko je pokadil, jo je vrgel v ogenj. Rekel je, da je ne bo več rabil. Denarja za tobak nima, pipica pa bi mu budila le skomine . . .

Oskrbnik je prižgal luč. Svetloba je s težavo prodrla skozi goste kolobarje cigaretnega dima.

— Pojdimo rajši k mizi, se je ojunačil mladeniški glas.

— Saj vidiš, da peč grejem, ga je zavrnil drugi, ki je sedel ob peči in držal roke ob gorkem železu.

Spet je bilo tiho in vsak je čakal, kdo bo prekinil te neprijazne trenutke tišine.

Pa se je Miha ojunačil. Potožil je, da bi rad v mestno zavetišče, kjer je že nekaj časa prebival, pa so ga postavili na cesto. Zdaj se mu toži po njem.

— Miha, pametni bi bili, pa bi še danes lahko bili tam!

— E, vraga, kaj sem pa napravil? Zdravil za norce nisem hotel uživati, to je bilo vse.

— Saj so vas hoteli dati v Mengeš, zakaj pa niste šli?

— Saj veš, kjer se človek izleže, tam najrajši živi. V Mengeš so me poslali. Tam sem spil frakelj šnopsa, pa sem jo mahnil peš nazaj v Ljubljano. Nisem imel obstanka. Pa ni tako slabo tam, samo—Ljubljane ni!

Še ta je rekel eno in drugi drugo, pa je ura pokazala deveto. Oskrbnik je ugasnil luč, najemniki ogrevalnice pa so položili svoje kosti na prične in pozabili na vso revščino in resničnost.

Tako minevajo dnevi, drug podoben drugemu in nobeden niti za spoznanje boljši od prejšnjega. Vse teče enolično, čas nosi s seboj polno malho in deli iz nje bridkost po predmestnih barakah, ogrevalnicah in podobnih znamenjih naše visoke ljubezni do bližnjega.

Zatopljen v čitanje

Mihec: Papa, kako je mogoče, da imam jaz 28 zob, Janezek jih ima pa samo 25?

— Oče, ki z zanimanjem čita knjigo: Pa si jih razdelita, otroka, a meni dajta mir.

•

Praška uganka

— Ali veš, prijatelj, zakaj naša "stara" Vltava ni hotela steči v novo korito?

— Ker je bilo korito prazno, mi smo pa vajeni polnih korit.

•

Med igralci

— No, ali ste videli, gospod kolega, kako je občinstvo snoči plakalo, ko sem na odru umiral?

— Ali pa veste, zakaj so ljudje plakali? Ker so vedeli, da še živite.

Želodčno zdravilo iskreno priporočeno

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Ne bodite sužnji neprebavnosti

— NAROČITE SI PROSTI VZOREC —
Triner's Bitte. Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Pošljite mi brezplačni vzorec.
Ime .....
Naslov .....

V vseh lekarnah

Tobak, rabljen pri izdelovanju Luckies, je analiziran pred nakup

Le malo rastlin je tako občutljivih za izpremembe ozemlje ali podnebja kot je tobak. Celo razmeroma majhna razlika v zemlji in podnebju dveh krajev zadošča za izvajanje velikega vpliva na vrste tobaka, ki raste v teh krajih. Vsled tega so razne vrste tobaka in razni odtenki v raznih vrstah.

Tako različne so nekatere vrste tobaka, da jih rabijo v različne svrhe. Naprimer tobak, ki je najboljši za cigare, ni primeren za cigarete. Stopnje iste vrste se tudi zelo razlikujejo.

Zaradi teh izpremembe izdelovalci Lucky Strike cigaret, v prizadevanju, da omogočijo finejšo in boljšo kajo, preizkušajo izbrane vzorce pred nakupom. Veliko povpraševanje po Lucky Strikes cigaretah sili k nakupu velikih količin raznih vrst tobaka vsako leto, kajti Luckies so mešanica najfinejšega domačega in tureškega tobaka.

Tako fin tobak je seveda drag, toda edinole tak tobak doseza Lucky Strike standard. Vzorci listo podvrženi kemični analizi, da se tovi, če tobak odgovarja vsem z vam Luckies.

Ta preizkušnja tobačnega pred nakupom je ena izmed po za enotnost visoke kakovosti L Strike cigaret, lahke kaje boga zrelega dela tobaka.

Kemična analiza je tudi poka da se celo listi iste rastline raz jejo med seboj. Gornji listi ras so nerazviti, spodnji listi so pa močni in rezki. Srednji listi tob rastline so milejši in povsem zre dovršeno kajenje.

Vsled tega so pri izdelov Luckies rabljeni samo srednji Skrbna izbira najbolj izbranega ka je pa seveda le prvi korak p dobavi Lucky. Pri vsakem na njem koraku je uporabljena ista zornost. Zato je Lucky Strike izrazita, tako značilna sama zas to je lahka kaja bogatega, zr del tobak. —(

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta i prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naro nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 z eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 z tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, d je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina i gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cen listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$7.5
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.3
2 tednika in	3.60	2 tednika in	5.1
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.9
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.7
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.5

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Mone Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti čla SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahheval sam svoj lis tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupn naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatske slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dru

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANST S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

All ste že naročili Prosveto in Mladinski list svojemu prija lju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vredno ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.